

УДК [378.147:332.2]:378.4(438)

Н. Г. РУСІНА

кандидат педагогічних наук, викладач
ВСП “Рівненський коледж НУБіП України”

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ЗЕМЛЕВПОРЯДНИКІВ У ПЕДАГОГІЧНОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОЇ ШКОЛИ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

У статті розкрито питання професійної підготовки фахівців землевпорядкування в системі вищої освіти Республіки Польща. Наголошено на особливостях поєднання традиційних та інноваційних форм і методів організації навчання в педагогічному процесі вищої школи Польщі. Акцентовано на ролі викладача в сучасних умовах навчально-виховного процесу. Наголошено на важливості та необхідності використання прогресивних ідей зарубіжного досвіду щодо підготовки землевпорядників в українській практиці вищої школи.

Ключові слова: метод навчання, форма організації навчання, інноваційні педагогічні технології, професійна підготовка, фахівець землеустрою.

Науково-технічний прогрес і вдосконалення земельних відносин, форм організації землекористування та праці зумовлює потребу в систематичному вдосконаленні форм і методів підготовки, підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів у сфері землеустрою. Підготовка кадрів у сфері землеустрою – це формування в працівників знань і навичок в окремій професійній сфері, тобто навчання осіб, які побажали отримати професію в галузі земельних відносин і галузі використання й охорони земельних та інших природних ресурсів [7, с. 128].

Український і зарубіжний досвід свідчить про потребу переорієнтації вищих навчальних закладів на підготовку фахівців землеустрою, здатних здійснювати не лише технічні функції, а й розуміти процеси природи. Аналіз поглядів науковців на проблематичні питання фахової освіти підтверджує думку про доцільність кардинальних змін [1] не лише у зв'язку з потребами раціонального використання й охорони земель, а й з вимогами міжнародної стандартизації освіти [2; 4]. Так, науковці Л. Пендзей, А. Третяк і В. Третяк стверджують, що сьогодні до основних проблем підготовки, підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів у сфері землеустрою можна зарахувати відсутність системного підходу до фінансування, організації та стандартизації здійснення освітньої та наукової діяльності у сфері землеустрою, кадастру та оцінки й охорони земель, розширення спеціальностей (спеціалізацій), пов'язаних із управлінською, екологічною, економічною, науковою та іншою діяльністю у сфері землеустрою [7, с. 134].

К. Ніколайчук у праці “Концептуальні підходи та шляхи вдосконалення навчального процесу в системі підготовки фахівців із землевпорядкування” зауважує на проблемі унаочнення під час викладання фахових

дисциплін. Якісне навчання, на думку автора, полягає в логічному поєднанні проведення лекційних, лабораторних, практичних занять, навчальної та виробничої практики, курсового чи дипломного проектування [6, с. 202].

Зарубіжний досвід підготовки землевпорядника як фахівця сфери ландшафтної архітектури розглядали Й. Дорош, А. Мартин, З. Флікей [5]. Науковці Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва розкрили зміст світового досвіду підготовки інженерів-землевпорядників для сталого розвитку аграрної освіти в Україні [4].

У своїх дослідженнях науковці звертають увагу на методичні засади поєднання компонентів навчальних програм у процесі землевпорядної освіти і в академічних навчальних закладах. Цей крок сприяє підвищенню ефективності процесу стандартизації системи освіти галузі “Геодезія та землеустрій”, а також потребує постійної орієнтації на освітні стандарти ООН і безперервного уточнення переліку дисциплін порівняно з дисциплінами навчальних планів провідних навчальних закладів світу.

Але навіть найдосконаліші навчальні плани не в змозі виправити недоліки в рівні підготовки, що виявляють роботодавці на ринку праці. Тому доцільно спрямовувати діяльність на постійне покращення якості, чому сприятимуть інновації в науці, постійний облік змін вимог роботодавців і моніторинг навчально-виховного процесу, пропонуючи постійний перегляд вихідних умов. Це відображається в безперервному оновленні змісту навчальних програм, у вдосконаленні застосовуваних і впровадженні нових технологій навчання, оптимізації взаємодії викладача та студентів.

Мета статті – висвітлення особливостей застосування нових і традиційних форм та методів організації навчання землевпорядників в освітньому процесі вищої школи Польщі.

Реформа вищої освіти на сучасному етапі нерозривно пов’язана з пошуком нових форм і методів навчання, розширенням фундаментальної, загальнотеоретичної та спеціальної підготовки, із забезпеченням розвитку особи та професійних якостей кожного студента на основі активізації його діяльності [3]. Адже нова економіка Польщі висуває перед вищою освітою вимоги щодо підготовки фахівця, який повинен бути підготовлений до довгострокової кар’єри в умовах мінливого ринку праці та формування загальних компетенцій, отриманих у результаті навчання: вміння вирішувати навчальні та виробничі проблеми, робота в групах, самоорганізація тощо.

Вищий навчальний заклад реалізовує навчальний процес, який спрямований на отримання відповідних кваліфікацій, нових елементів знань, умінь, особистих характеристик і поведінки та здійснюється за методами вдосконалення (виклад, бесіда, аналіз ситуацій або проблем, ігрові моменти, розігрування ролей, програмове навчання, тренінги, активне навчання), що мають свої переваги та недоліки. Метод визначають як спосіб праці викладача та студента на заняттях з метою реалізації навчальних цілей, які характеризуються повторюваністю, плановістю, систематичністю й цілями

використання. Він перебуває в тісному зв'язку з іншими елементами дидактичного процесу: 1) ціль навчання (чого хочемо досягти?); 2) студент (вік, досягнення); 3) викладач (рівень компетенцій?); 4) дидактичні засоби (інформаційні, програмні тощо); 5) умови (зовнішні, внутрішні); 6) результат (досягнення) [8, с. 23].

Сучасна державна політика уряду Республіки Польща з питань вищої освіти спрямована на вдосконалення методів і організаційних форм навчально-пізнавальної роботи студентів таким чином, аби забезпечити їх активну й самостійну теоретичну та практичну діяльність на всіх етапах навчання. Зазначимо, що G. Krychowiak, B. Michniewicz характеризують методи активізації як групу методів, які забезпечують перевагу активності навчання над активністю учіння та відіграють роль посібника або вказівника, що допомагає студентові поглибити свої знання, розширити свої інтереси, розвинути нові думки та ідеї, навчити спілкуванню з іншими, набутти вмінь дискусії та спору на різні теми [13].

Адже науковці польських вузів звертають увагу на потребу використання методів конструювання загальних і часткових знань із визначених спеціальностей, які мотивують і активізують студентів. Студент, який використовує власні знання та навички мислення вищого порядку (оцінювання, творче мислення, вирішення проблем, проведення аналізу, синтезу тощо), може зрозуміти новий матеріал і пов'язати його з відомим [11].

Поглибленим аналізом змісту може слугувати метод проектів, в основі якого лежить самостійна робота студентів над реалізацією індивідуального завдання. Специфікою проекту є те, що студенти самі здобувають інформацію в ширший спосіб, ніж виконання звичайного завдання, він є колективною працею. Члени груп оформляють матеріали пошуку в оригінальній формі (мультимедійна презентація, відеозапис, книга, дидактична гра, візуалізація у формі таблиць, планів, схем тощо) та презентують його. Метод проектів дає можливість викликати інтерес студентів до заданої теми, реалізувати їх уміння користуватися різними інформаційними джерелами, критично аналізувати факти, оцінювати їх імовірність і презентувати зібраний матеріал [15].

Для успішної реалізації цілей професійної підготовки інженерів-землевпорядників в університетах Польщі використовують систему традиційних та інноваційних методів стимулювання та мотивації студентів до пізнавальної діяльності, забезпечення результативного зворотного зв'язку, зокрема [12]: метод проектів (прописаний у навчальних планах підготовки фахівців), метод ситуацій (аналіз виробничих ситуацій), метод творчих завдань, метод "навчання через задачі", метод комп'ютерних моделей, метод кейсів, метод ієрархій, метод дидактичних ігор, метод навчання в співпраці, метод симуляцій, методи дистанційної творчості (методи участі в дистанційних конференціях, картографічних квестах, творчих роботах, методи роботи з пошуковими системами, порівняльний аналіз інформації в WWW, методи дистанційних дослідних робіт, колективних освітніх проектів то-

що), методи “мозковий штурм”, “снігова куля”, “робота в малих групах”, “мікрофон”, “неперервна школа думок”, “зміна позицій” тощо. Ці методи спрямовані на розвиток творчих здібностей студентів, виховують у них упевненість у майбутньому, самостійність, бажання створювати нові підходи до вирішення актуальних проблем у галузі “Геодезія та землеустрій”. Проте варто зауважити, що в методах розвитку творчого мислення є проблема, яка може бути запропонована викладачем, самими студентами або взята з практики. По-друге, великого значення набуває вимога й стимулювання створення альтернативних рішень. По-третє, велику роль у процесі творчого мислення відіграє критичне оцінювання різних версій вирішення проблеми [3].

Для вирішення проблем (особливо суперечливих) незамінним методом є дискусія (спірне обговорення), яка належить до групи методів засвоєння знань. Дискусія має широкі можливості застосування (оксфордські дебати, групове обговорення, дерево рішень) і підвищує активність студентів, сприяє розвитку критичного мислення, формує систему цінностей та переконань, умінь їх презентації та обороняє своє становище за допомогою аргументів [15].

До найпопулярніших засобів мультимедіа в закладах вищої освіти Польщі доцільно зарахувати навчальні мультимедіа-системи, підручник-мультимедіа, мультимедіа-презентацію, віртуальні ігри тощо [10].

На основі аналізу наукових праць польських учених встановлено, що поряд з традиційно-дидактичними та проблемно-пошуковими методами активно впроваджують у навчальний процес інтерактивні інформаційно-комунікаційні технології навчання, як-от: е-курси, інтерактивна лекція, “семантична павутина”, дистанційне навчання на платформі Moodle, інтернет-конференції, е-портфоліо, інтернет-телебачення тощо [9]. Варто зауважити, що вибір форм, методів і освітніх технологій в університетах Польщі орієнтований на проблемність навчання, аналітико-рефлексивну та творчу діяльність, розвиток особистості студента як майбутнього висококваліфікованого фахівця та громадянина.

Обов'язковим компонентом освітньої програми підготовки землевпорядників в університетах Республіки Польща є практична підготовка, яка передбачає різні форми: індивідуальна науково-дослідна робота в студентських наукових гуртках; геоінформаційні дослідження; екологічні проекти та просторове планування міст і сільських територій; участь студентів у комплексних теоретичних та емпіричних дослідженнях кафедри; виробничі практики; участь у заходах фахових об'єднань для проведення досліджень, набуття необхідного професійного досвіду та підвищення професійної майстерності; стажування в органах місцевого самоврядування, науко-дослідних організаціях і проектних бюро Польщі та за кордоном. У цьому контексті доречно зазначити, що випускники цього напрямку повинні бути підготовлені до ролі: науковця й експериментатора, який уміє аналізувати сучасні географічні явища та тенденції; проектанта та розроб-

ника не тільки локальних планів, а й також здатного до формування бачення розвитку нових можливостей міст і регіонів держави; державного службовця й політичного радника, який пов'язує прагнення суспільства з вимогами сталого розвитку та можливістю співпраці з місцевою громадою; управлінця-менеджера урбаністичних регіонів, що вміє виконувати та впроваджувати регіональні стратегії розвитку на основі багатого інструментарію та європейської співпраці [14].

Висновки. Використання різних форм і видів навчання сприяє формуванню високоосвічених, мобільних, компетентних, самоорганізованих, конкурентоспроможних фахівців у галузі геодезії та землеустрою, готових входити в глобалізований світ, відкрите геоінформаційне співтовариство. Впровадження в навчально-виховний процес українських закладів вищої освіти передових світових освітніх технологій забезпечує підготовку майбутніх фахівців землепорядкування як професіоналів, здатних до безперервного навчання впродовж життя, швидкої адаптації в швидкоплинних умовах галузі та ринку праці.

Зважаючи на актуальність цієї проблеми, перспективними напрямками подальших наукових розвідок вбачаємо використання прогресивних ідей творчого досвіду Польщі в українських вишах під час професійної підготовки землепорядників.

Список використаної літератури

1. Боровий В. Про підготовку кадрів у зв'язку з утворенням державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру / В. Боровий // Землепорядний вісник. – 2014. – № 11. – С. 20–22.
2. Войтенко С. Вища освіта в галузі знань “Геодезія та землеустрій” в Україні [Електронний ресурс] / С. Войтенко, А. Лященко, К. Третяк, Р. Шульц // Сучасні досягнення геодезичної науки та виробництва. – 2011. – Вип. 2 (22). – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/10919>.
3. Журавська Н. С. Особливості організації науково-дослідної роботи в процесі професійної підготовки майбутніх педагогів / Н. С. Журавська // Вісник Житомирського державного університету ім. Івана Франка. – 2016. – № 4 (86). – С. 65–69.
4. Кошкалда І. Використання світового досвіду підготовки інженерів-землепорядників для сталого розвитку аграрної освіти в Україні [Електронний ресурс] / І. Кошкалда, О. Князь, В. Тишковець // Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal. – 2015. – Vol. 1. – № 2. – С. 40–50. – Режим доступу: <http://www.are-journal.com>.
5. Мартин А. Проблеми місту вищої освіти у галузі землеустрою [Електронний ресурс] / А. Мартин, Й. Дорош, З. Флекей. – Режим доступу: <https://zsu.org.ua/andrij-martin/86-2011-03-12-09-12-08>.
6. Ніколайчук К. Концептуальні підходи та шляхи вдосконалення навчального процесу в системі підготовки фахівців із землепорядкування / К. Ніколайчук // Нова педагогічна думка. – 2013. – № 11. – С. 201–203.
7. Третяк А. М. Стан та проблеми підготовки, підвищення кваліфікації і перепідготовки кадрів у сфері землеустрою / А. М. Третяк, В. М. Третяк, Л. П. Пендзей // Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. – 2016. – № 1–2. – С. 128–135.
8. Babczyński В. Nowoczesne formy rozwoju pracownika [Electronic resource] / В. Babczyński. – Mode of access: <http://wuplodz.praca.gov.pl/documents/58203/842291/>

Nowoczesne%20formy%20rozwoju%20pracownika.pdf/b4c4a834-bb9e-4831-aa81-ff8257fb2d47?t=1406796129000.

9. Dąbrowski M. E-learning w szkolnictwie wyższym – potencjał i wykorzystanie [Electronic resource] / M. Dąbrowski, M. Zając. – Warszawa: Fundacja Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych, 2010. – 262 s. – Mode of access: http://www.e-educacja.net/szosta/e-edukacja_6.pdf/.

10. Jędrzejczak T. Innowacje w edukacji [Electronic resource] / T. Jędrzejczak. – Mode of access: http://www.pi.gov.pl/parp/chapter_86196.asp?soid=FDE0ADC3BEED4290A4D5C5B2BF5920B5.

11. Kraśniewski A. Jak przygotować programy kształcenia zgodnie z wymaganiami wynikającymi z Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego / A. Kraśniewski. – Warszawa: MNiSW, 2011.

12. Krauze J. Dydaktyka w pigułce: poradnik wykładowcy / J. Krauze. – Katowice: Wydawnictwo Szkoły Policji w Katowicach, 2002. – S. 37.

13. Krychowiak G. Metody aktywizujące [Electronic resource] / G. Krychowiak, B. Michniewicz. – Mode of access: http://www.dziesiatka.swi.pl/pdf/artykuly/10_metody_aktywizujace.pdf.

14. Nowe koncepcje studiów w zakresie geografii i gospodarki przestrzennej / J. Kozak, A. Michno, A. Szablowski-Midor, P. Trzepacz. – Kraków: Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ, 2016. – 144 s.

15. Wróblewska W. Metody pracy ze studentami w kontekście efektów określonych w Krajowych Ramach Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego / W. Wróblewska // E-mentor. – 2012. – № 1 (43). – С. 14–20.

Стаття надійшла до редакції 10.02.2017.

Русина Н. Г. Формы и методы организации обучения будущих землеустроителей в педагогическом процессе высшей школы Республики Польша

В статье раскрыты вопросы профессиональной подготовки специалистов землеустройства в системе высшего образования Республики Польша. Подчеркнуты особенности сочетания традиционных и инновационных форм и методов организации обучения в педагогическом процессе высшей школы Польши. Акцентировано внимание на роли преподавателя в современных условиях учебно-воспитательного процесса. Подчеркнута важность и необходимость использования прогрессивных идей зарубежного опыта по подготовке землеустроителей в украинской практике высшей школы.

Ключевые слова: метод обучения, форма организации обучения, инновационные педагогические технологии, профессиональная подготовка, специалист землеустройства.

Rusina N. Forms and Methods of Teaching Future Land Managers in the Pedagogical Process of the Higher School in Poland's Republic

The aim of the article is the highlighting features of using new and traditional forms and methods of organization and training land managers in the educational process of higher schools in Poland. Studying the scientists' views of the problematic issues of professional education confirms the opinion about the appropriateness of radical changes not only from requirements of rational use and land protection, but also with the requirements of the international standardization the education process. Higher education institution implements a learning process that is aimed at obtaining the relevant qualifications of the new elements of knowledge, skills, personal characteristics and behavior. The method is defined as method of mutual work between the teacher and the student in the classroom with the goal of implementing learning purposes that are characterized by repeatable, planned character, systematic and formal use. Methods of activation provide an excess of training activity over the activity of the teachings and play a role guide or pointer that helps the student to deepen their knowledge, broaden their interests, develop new thoughts and ideas, learning to

communicate with others, to gain skills of discussion and dispute on different themes. Training is carried out through the methods of improvement (presentation, interview, analysis situations or problems, games, role-playing, software training, active learning), which have their own advantages and disadvantages. The universities of Poland use traditional and innovative techniques which stimulate and motivate students for learning activities, provide effective feedback. Innovative methods involve the use of multimedia, information and communication technologies, methods, practical training and scientific research.

Key words: *teaching method, organization form of teaching, innovative pedagogical technologies, professional training, specialist of land management.*